



**EEN HEDENDAAGS OPVOEDINGSPROJECT
VOOR DE
VLAAMSE JEZUÏETENCOLLEGES**

Oktober 1988

WOORD VOORAF

INLEIDING

EERSTE DEEL: **VAN IGNATIUS VAN LOYOLA TOT HEDEN**

1. [Het levensverhaal van Ignatius](#)
2. [De colleges](#)
3. [Een hedendaags project](#)

TWEEDE DEEL: **DE KARAKTERISTIEKEN VAN DE HUIDIGE** **JEZUIETENOPVOEDING**

1. [Opvoeden tot vrijheid](#)
2. [Ontdekken en ontmoeten](#)
3. [Opvoeden vanuit en tot geloof](#)
4. [Zich bevrijden](#)
5. [Zich engageren](#)
6. [Uitmunten](#)
7. [Gemeenschap vormen](#)
8. [Onderscheiden en uitwisselen](#)

BESLUIT

De tekeningen zijn van André Van Laere sj

WOORD VOORAF

De Sociëteit van Jezus heeft in onderwijs en opvoeding altijd een belangrijke opdracht gezien. In de Noord-Belgische SJ-provincie hebben de colleges voor secundair en lager onderwijs dan ook een aanzienlijke rol gespeeld.

Om allerlei redenen, die verder uitvoerig worden uiteengezet, was het hoogst wenselijk geworden, dat opnieuw onder woorden werd gebracht, wat jezuïeten-opvoeding voor onze tijd en voor ons volk betekent.

Twee jaar geleden heeft pater Peter-Hans Kolvenbach, generaal-overste, een document gepubliceerd, dat voor de hele orde bestemd was. In een begeleidend schrijven beval hij aan, de tekst aan te passen aan de eigen situatie van elke SJ-provincie.

Voor onze provincie heeft een commissie, bestaande uit vier leken - Ilse Dhondt, August Luyten, Louis Van der Paal, Ludo Verhulst - en vier jezuïeten - Frans Chanterie, Marcel Cnops, Guy Dalcq, Paul Vanderghote -, allen nog werkzaam in de colleges of er ten nauwste mee verbonden, onder leiding van pater M. Cnops, deze opdracht uitgevoerd. Een voorlopige tekst werd ter beoordeling aan tal van medewerkers toegestuurd. Bijna veertig van hen hebben hierop gereageerd. Met hun aan- en opmerkingen werd zorgvuldig rekening gehouden, zodat de onderhavige tekst het werk van velen genoemd mag worden. Aan pater P. Vanderghote, die de eindredactie verzorgde, en aan allen die hun bijdrage hebben geleverd, betuig ik mijn oprechte dank.

Het is mijn innige wens, dat dit document een ruime verspreiding kent. Het moge gelezen, overwogen, besproken en tot uitvoering gebracht worden. Onze Vlaamse SJ-colleges zullen er een bron in vinden van vernieuwde levenskracht.

Mark Rotsaert sj
provinciaal

Verantwoordelijke uitgever: M. Cnops, Haachtsesteenweg 8, 1030 Brussel.
De tekeningen zijn van A. Van Laere sj.

[Terug naar inhoudstafel](#)

INLEIDING

In 1991 is het vijfhonderd jaar geleden dat Ignatius van Loyola, de stichter van de Sociëteit van Jezus, werd geboren. In 1990 bestaat de jezuïetenorde vierhonderd vijftig jaar. Memorabele verjaardagen allicht, maar zeker ook een uitnodiging tot bezinning.

Meer bepaald kunnen die gedenkdagen een aanleiding zijn om ons de vraag te stellen: Welke toekomst is er nog weggelegd voor *de jezuïetencolleges*? Weliswaar hebben ze in het verleden hun sporen verdiend, maar kunnen ze nog tegemoet komen aan datgene waaraan onze tijdgenoten, ook in Vlaanderen, behoefte hebben? In verscheidene West-Europese landen, ook bij ons, komt er nog een vraag bij: Wie zal dat in onze colleges verwezenlijken? Het aantal dat nog beschikbaar blijft, is uiterst gering.

Leken zijn wel bereid om de fakkel over te nemen, hetzij als opvoeder en/of leerkracht, hetzij als lid van een vzw-inrichtende macht of van de directieploeg, bij wie resp. het beleid en het dagelijkse bestuur van onze colleges berusten. Ze vinden het Ignatiaanse gedachtegoed heel waardevol, iets dat voor de volgende generaties behouden moet blijven en waarvan zij in zekere zin mede de erfgenamen zijn. Terecht vragen ze om een heldere en doorzichtige formulering ervan, en om steun en inspiratie. Met voldoening hebben ze gehoord, hoe de recente Algemene Congregaties (vergaderingen) van de orde nadrukkelijk gewezen hebben op de samenwerking tussen leken en jezuïeten. Beide groepen vinden hun saamhorigheid in het bewustzijn, dat ze hetzelfde doel nastreven en gezamenlijk verantwoordelijkheid dragen voor colleges, die tot voor kort vooral door jezuïeten bemand en beheerd werden.

Ook de ouders van onze leerlingen vragen naar informatie omtrent het eigen karakter van het college waar ze hun kinderen naartoe sturen. Niet alleen is dat hun goed recht, bovendien zal een grotere bekendheid met de inspiratie en de doelstellingen van de school de gewenste samenwerking niet weinig bevorderen. Ten slotte zijn er de leerlingen. Waarom zouden zij, naarmate ze opgroeien, niet mee nadenken over het werk dat aan hen besteed wordt? De opvoeding kan er alleen maar bij winnen, wanneer ze bewuster wordt verstrekt én genoten.

Het werkstuk dat wij u aanbieden is samengesteld als volgt. Na deze inleiding volgen twee grote delen. In het eerste, historische, deel leest u een korte levensschets van Ignatius van Loyola (hoofdstuk 1), verder hoe de jezuïeten opvoeding ontstaan en uitgegroeid is (hoofdstuk 2), hoe men tot de vóór u liggende tekst is gekomen en - wat wij uitermate belangrijk vinden - hoe hij gelezen moet worden (hoofdstuk 3).

Met die korte levensbeschrijving van Ignatius willen we u méér geven dan wat interessante informatie. De voornaamste kenmerken van de huidige jezuïeten opvoeding vinden in Ignatius' leven en levensvisie hun oorsprong. Een zekere

vertrouwdheid daarmee zal ons stellig de eigen aard en de draagwijdte van de kenmerken beter doen begrijpen.

In Ignatius' tijd heeft zich een grondige kentering van de westerse cultuur voorgedaan, die niet vreemd was aan het ontstaan van de SJ-colleges. In de huidige cultuurwisseling zien sommigen de voortzetting van een historisch proces dat toen is ingezet. Wanneer wij ons dan de vraag stellen, welke opgave in onze tijd voor de SJ-colleges is weggelegd, kan een betere bekendheid met het toenmalige gebeuren bepaalde uitzichten voor ons openen.

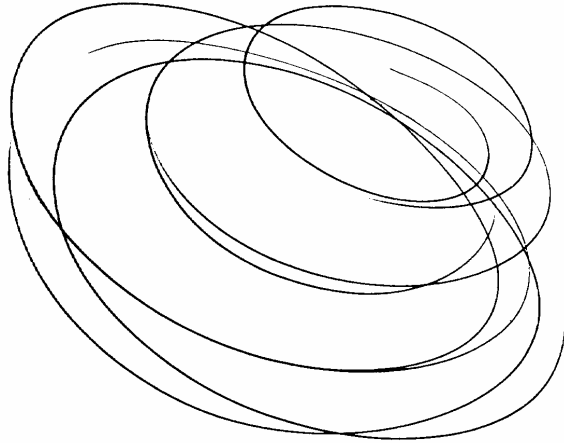
Het tweede deel beschrijft het eigenlijke nieuwe opvoedingsproject, dat geldt voor de Vlaamse SJ-colleges. Zoals verder meer in detail wordt uiteengezet, is de onderhavige tekst de bewerking van een recent, voor de hele orde bestemd document, *De karakteristieken van de jezuïetenopvoeding*, waarvan ze grotendeels ook de gedachtegang overneemt.

De opstellers

[Terug naar inhoudstafel](#)

EERSTE DEEL

Van Ignatius van Loyola tot heden



1

Het levensverhaal van Ignatius

1.1. Het jaar 1521 is een keerpunt in het leven van de Bask Iñigo Lopez de Loyola. Op 21 mei van dat jaar valt de grensstad Pamplona, die hij helpt verdedigen, in de handen van de Fransen. Iñigo wordt getroffen door een kanonskogel die zijn ene been verbrijzelt en het andere ernstig verwondt.

Terwijl hij van zijn verwondingen herstelt, verveelt hij zich uitermate. Om de tijd te verdrijven neemt hij, bij gebrek aan ridderromans, waar hij dol op is, een paar vrome boeken ter hand. Die lectuur zet hem aan het denken. Hij beseft de leegheid van het erg mondaine bestaan dat hij tot dan toe heeft geleid.

Geboren in 1491 uit een familie van lage adel op het slot Loyola in Baskenland, werd hij aan diverse Spaanse hoven tot ridder opgeleid. Hij bracht het zelfs tot persoonlijke lijfwacht van de onderkoning van Navarra. Hij groeide op in een wereld van spelen, 'minne' en duels. Meer dan eens kwam hij in aanraking met het gerecht. Aan die reeks van avonturen en 'heldendaden' is in Pamplona bruusk een eind gekomen.

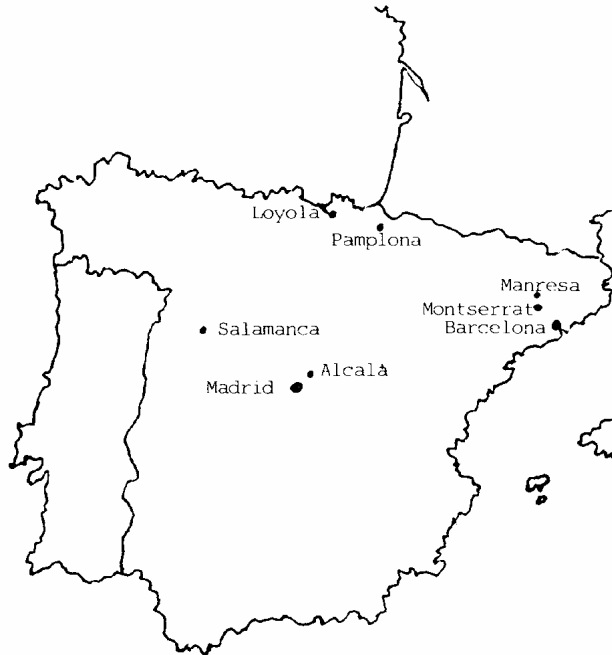
Nu ligt Iñigo daar geveld. Af en toe staakt hij de lezing en begint hij te mijmeren. Hij merkt dat hij bewogen wordt door twee verschillende gevoelens - 'geesten' noemt hij ze -, die hij aanvankelijk amper uit elkaar weet te houden. Als hij denkt aan een politieke of militaire carrière, dan houdt hij er een prettig maar uiteindelijk leeg gevoel aan over. Overweegt hij een leven in dienst van het rijk Gods, dan blijft hij ook nadien tevreden en opgewekt. Hij doet een beslissende ontdekking: "God is met mij bezig, God is aan het werk in mij". De twee gevoelens tegen elkaar afgewend, besluit hij om zijn leven radicaal te veranderen. Voortaan beschouwt hij zich als een zwerver op zoek naar God.

1.2. Zodra hij hersteld is, al blijft hij gebrekkig voor het leven, begeeft Iñigo zich op weg naar Jeruzalem. In het land waar Jezus ooit leefde, wil hij Hem op het spoor komen. De eerste halte is het vermaarde heiligdom in Montserrat. Iñigo legt er zijn degen en dolk neer voor het Maria-altaar. De hele nacht brengt hij wakend door, een pelgrimsstaf in de hand.

Om de ingrijpende ervaring nog eens rustig te overdenken neemt hij zich voor, zich gedurende een paar dagen terug te trekken in het nabij gelegen stadje Manresa. Hij blijft er bijna een jaar.

Het wordt een tijd van grote innerlijke spanningen. Beurtelings voelt hij zich opgewekt en terneergeslagen, vol moed en de wanhoop nabij. Van beslissende betekenis is een belevenis die hem te beurt valt aan de oever

van de Cardoner-rivier. Die belevenis heeft hij in *Het verhaal van de pelgrim*, een later gedichteerde autobiografie, als volgt verwoord: "Onderweg ging hij even zitten met zijn gezicht naar de rivier die daar in de diepte stroomde. Terwijl hij daar zat, begonnen hem de ogen van het verstand open te gaan. Niet dat hij een visioen zag, maar hij kreeg inzicht in veel dingen en verwierf veel kennis, zowel op het terrein van het geestelijke, als inzake geloof en wetenschap. Dat ging met zo'n sterke verlichting gepaard, dat hem alle dingen nieuw schenen". Vanaf dat ogenblik ziet Iñigo de hele wereld en zichzelf in een heel ander perspectief.



1.3. De neerslag van zijn avontuur met zijn 'Schepper en Heer' vinden we terug in de zogenoemde *Geestelijke Oefeningen*. In eerste instantie heeft Iñigo dit boekje als houvast voor zichzelf geschreven. Hij heeft God ontdekt en meteen ook de zin van het leven. Bovendien wil hij ook anderen in die ontdekking laten delen. Elke gelegenheid neemt hij te baat om hen door dezelfde ervaring heen te leiden.

In de *Geestelijke Oefeningen* vinden we al enkele belangrijke aanzetten voor de latere jezuïetenpedagogie. Daarom past hier een summiere kennismaking met dat merkwaardige geschrift.

De Geestelijke Oefeningen helpen de mens te achterhalen wat God van hem verlangt en brengen hem in de gewenste gesteldheid om vrij en onbelemmerd op dat verlangen in te gaan. Ze geven zowel richting als bezieling. Meer bepaald leren ze Jezus Christus kennen, in wie de liefde van de Vader zichtbaar en tastbaar is geworden. Ze wekken het verlangen op om 'met Jezus te zijn', op Hem te gelijken en zijn uitnodiging te beantwoorden, wanneer Hij ons oproept om anderen onbaatzuchtig te dienen in het leven van alledag.

[Terug naar inhoudstafel](#)

1.4. In Jeruzalem wil Iñigo de sporen van Jezus nagaan en de medemens behulpzaam zijn. Die twee voornemens gaan voor hem samen. Het is hem echter niet geoorloofd zich in de onrustige stad langer op te houden. Hoe kan hij overigens de moslims bekeren met zijn schrale kennis van de christelijke leer? Dan maar terug naar Spanje. Op dertigjarige leeftijd neemt hij plaats op de schoolbanken. Twee jaar Latijn in Barcelona, daarna filosofie aan de universiteit van Alcalá. Kennelijk oefent bij een grote aantrekkingskracht uit op zijn

medestudenten, aan wie hij *zijn Geestelijke Oefeningen* doorgeeft. De Inquisitie kan evenwel niet dulden dat iemand zonder theologische vorming zomaar over geestelijke onderwerpen spreekt. Arrestatie en gevangenschap blijven niet uit. Hoewel vrijgesproken, besluit Iñigo met zijn gezellen Alcalá te verlaten en zijn kans elders te wagen. Het wordt Salamanca. Daar loopt het weer mis. Hij wordt opgesloten en verhoord. De plagerijen beu, laat hij Spanje definitief achter zich en kiest hij voor Frankrijk, meer bepaald voor Parijs.

1.5. In 1528 belandt de 37-jarige Iñigo de Loyola in deze wereldstad, het kruispunt van intellectuele en geestelijke stromingen en als wetenschappelijk centrum toonaangevend. Hij verblijft er zeven jaar. In het Quartier Latin volgt hij eerst Latijnse lessen, daarna filosofieonderwijs. Pierre Favre, een stille herdersjongen uit Savooie, en de vurige Francisco de Javier uit Navarra, delen zijn kamer. Hij wint ze voor de dienst van God door middel van zijn *Geestelijke Oefeningen*. Nog vier anderen sluiten zich bij hen aan. Het wordt een vast groepje van zeven 'vrienden in de Heer', met elkaar voor het leven verbonden door een hechte gemeenschapsband.

15 augustus 1534 is een belangrijke datum. Op die dag komen ze samen in een afgelegen kapelletje op Montmartre. De enige priester onder hen, Pierre Favre, gaat voor in de eucharistie. Vlak voor het ontvangen van de communie spreekt ieder op zijn beurt, geknield, de gelofte uit, zich arm en ongehuwd aan Gods dienst te wijden.

1.6. In Venetië worden ze tot priester gewijd. Van een voorgenomen reis naar Jeruzalem komt, wegens de oorlogssituatie in het Oosten, niets in huis. Dan maar het alternatief: hun diensten bij de paus aanbieden, opdat deze hen te werk zou stellen waar hij de nood het hoogst acht, om het even waar ter wereld.

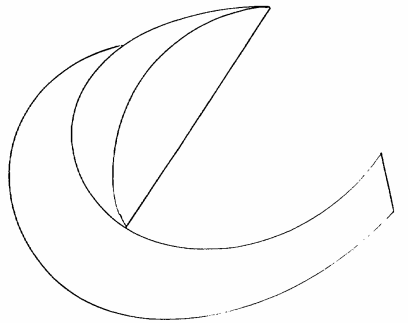
De vrienden zullen bijgevolg verspreid raken. Om hun onderlinge band te versterken leggen ze de gelofte van gehoorzaamheid af. Als iemand hen vraagt waar ze bijhoren, antwoorden ze: "Wij vormen het gezelschap van Jezus".

Onderweg naar Rome krijgt Ignatius, zoals bij zich voortaan noemt, in het dorp La Storta een verlichting, zoals destijds in Manresa. Hij hoort God de Vader zeggen: "Ik zal je genadig zijn in Rome". Vervolgens hoort hij Hem tot de kruisdragende Christus zeggen: "Mijn Zoon, Ik wil dat Je deze hier als dienaar aanneemt", waarop Jezus tegen Ignatius zegt: "Ik wil dat jij Ons dient". Een uitzonderlijke ervaring, waarin Ignatius beseft hoe God de zending van hem en zijn vrienden bevestigt.

In 1539 worden de gezellen, inmiddels tot tien aangegroeid, gunstig ontvangen door paus Paulus III. Diens levenswandel is aanstootgevend, maar hij is wel begonnen aan een diep ingrijpende interne hervorming van de kerk. Dat groepje bekwame en vastberaden mannen kan hij best gebruiken. In 1540 wordt de Sociëteit van Jezus officieel goedgekeurd. Enkele maanden later wordt Ignatius verkozen tot haar eerste generaal-overste.

1.7. Tot aan zijn dood blijft hij in Rome. Zijn verdere leven besteedt hij aan het bestuur van de orde en aan het schrijven van haar Constituties. Onderverdeeld in tien delen is dat boek zowat de handleiding van het jezuïetenleven. In deel IV zijn enkele instructies opgenomen voor de opleiding van de jongere leden. Met de nodige aanpassingen blijken die ook bruikbaar voor de opvoeding in de inmiddels gestichte colleges. In zijn briefwisseling belooft Ignatius deze basisregels verder uit te werken. Tevens zegt hij veel te verwachten van de concrete ervaring van de 'veldwerkers'. Op 31 juli 1556 sterft hij, nog voor hij zijn plan heeft kunnen uitvoeren.

[Terug naar inhoudstafel](#)



2

De colleges

2.1. Ignatius en zijn gezellen waren zo gegrepen door de wekroep van de Heer Jezus, dat ze besloten hun hele leven aan de dienst van God te wijden. Ze willen hun tijdgenoten helpen God te ontdekken, die hen wil redden en, door hen, de hele wereld.

Een van dé middelen daartoe is het opvoeden van jongeren. Wil iemand de jezuïetenopvoeding leren kennen, dan moet hij rekening houden met haar eerste bron : Ignatius' wedervaren en de visie die hij daaruit verworven heeft. Dat is de zogenoemde 'Ignatiaanse spiritualiteit', die we hier in 't kort willen schetsen. Hier en daar is de bewoording die van een lang verleden tijd en kan ze wellicht bevreemding wekken. De inhoud echter blijft actueel en het overdenken waard.

[Terug naar inhoudstafel](#)

2.2. De wereld, zegt Ignatius, is een vindplaats van God. Overal is God aanwezig, in het kleine en in het grote. "Niet begrensd worden door het grootste en toch binnen het kleinste besloten blijven, dat is echt goddelijk".

Aangezien God zich in alle dingen en gebeurtenissen laat vinden, is de mens geroepen om 'contemplatief in de actie' en 'actief in de contemplatie' te staan. Zijn werk leidt tot inzicht en vanuit de beschouwing komt hij tot daden. Hoofd, hart en handen zijn één.

Dat inzicht komt tot stand dank zij een intieme vertrouwensrelatie én vertrouwelijkheid met God, met wie de mens omgaat 'zoals een vriend met een vriend'.

God is eveneens de hoogverheven Majesteit. die de mens uitnodigt in zijn dienst te treden en een 'werktuig' te zijn in zijn hand, niet als een willoos voorwerp, maar vanuit een vrij gekozen overgave.

Het schouwspel dat de wereld biedt is niet zo fraai, het wijkt erg af van wat God bedoeld heeft. Ignatius is getroffen door de ellende, het lijden, de verworping van zijn tijdgenoten. De aandacht voor het menselijke tekort valt bij hem samen met een openstaan voor Gods inwerking. De talloze stoffelijke en morele noden van individu en maatschappij ziet hij aan met de ogen van God, die hem ertoe drijft, daar verandering in te brengen.

De liefde onderscheidt wat er te doen staat en bepaalt voor Ignatius en zijn volgelingen hun wijze van werken. Niet binnen een sfeer van prestatie. verbetering en rusteloosheid, maar van uiterste gevoeligheid voor de inspiratie van Gods Geest. Alles wat zij aanpakken, doen zij 'tot grotere eer van God'. Er is altijd méér mogelijk, intensere liefde, edelmoediger overgave aan de zending, die alle bedieningen waar jezuiteten zich op toeleggen, omvat, ondermeer het onderwijs.

2.3. Om Ignatius' visie in haar toepassing op het vlak van de opvoeding beter te vatten, is het nuttig een paar historische gegevens in herinnering te brengen.

We keren even terug naar de eerste jaren van de SJ-orde. Hoewel Ignatius' eerste gezellen gediplomeerden zijn van de Parijse universiteit, denken ze er niet direct aan, onderwijsinstellingen op te richten. Ignatius wil dat zijn volgelingen vrij zijn om van de ene plaats naar de andere te kunnen trekken, daar waar de nood het meest dringt. Instellingen zullen hen binden, zo vreest hij, en deze mobiliteit hinderen.

Eigenlijk is de jonge orde tot het opvoedingswerk gekomen via een omweg. Verscheidene factoren hebben hierbij meegespeeld.

Ignatius' tijd is die van de renaissance en het humanisme. Het blikveld van de aardbewoner wordt verruimd wanneer Columbus in 1492 Amerika ontdekt. Vele grenzen worden verlegd en doorbroken. De autonome mens wordt centraal gesteld. Het hele geestesleven, inzonderheid de kennis die op de universiteiten gedoceerd wordt, berustte tot dan toe hoofdzakelijk op het gezagsargument. De humanisten daarentegen beklemtonen de waarde van het wetenschappelijk onderzoek en van het individuele kritische oordeel.

De Kerk, geconfronteerd met de crisis van de Reformatie, zoekt zich, ondermeer vanuit het concilie van Trente, innerlijk te vernieuwen. Terwijl de onwetendheid omtrent geloof en godsdienstzaken groot is, zorgt de ca. 1450 door Gutenberg uitgevonden boekdrukkunst voor een gemakkelijke verspreiding van allerlei nieuwe, soms verwarrende ideeën. De pas ontdekte wereld, waar Christus volslagen onbekend is, plaatst daarenboven de Kerk voor een onmetelijke evangelisatieopdracht.

Overall is er vraag naar bekwame helpers, die een dam kunnen opwerpen tegen de ontbindende krachten, en de beloftevolle mogelijkheden van het nieuwe denken kunnen opvangen en in de goede richting stuwen. Ignatius wenst dan ook dat zijn volgelingen een degelijke intellectuele scholing krijgen. In de buurt van de bestaande universiteiten richt hij een soort vormingscentra op. Deze zijn nog geen onderwijsinstututen, maar tehuizen, die, naast kost en inwoning, een gunstig opvoedingskader verschaffen. Er worden daar praktische oefeningen en repetities gehouden. Oudere jezuïetenstudenten treden op als monitor of studiebegeleider.

2.4. Aanvankelijk beperkt tot de eigen ordekandidaten, staan deze centra, onder druk van buitenaf, weldra open voor anderen. Het eerste 'jezuïetencollege' als instelling hoofdzakelijk ten behoeve van lekeleerlingen, wordt in 1548, op verzoek van de stadsmagistraat en de onderkoning van Sicilië, in Messina opgericht. Er volgen nog andere. Burgerlijke en kerkelijke overheden verlenen deze colleges het recht om zelf onderwijs te verstrekken en diploma's uit te reiken. De jezuïeten-docenten vormen een samenhangend korps. Behalve voor het onderricht zorgen de paters voor een methodische training en een doorlopende evaluatie van het gepresteerde werk. Veel van die elementen heeft Ignatius' orde overgenomen uit de vernieuwde leermethodes die in Parijs gangbaar waren. Zo wordt, ten overstaan van een nieuw mens- en wereldbeeld, een type christen opgeleid die zijn geloofsovertuiging voor zichzelf en naar buiten toe kan verantwoorden.

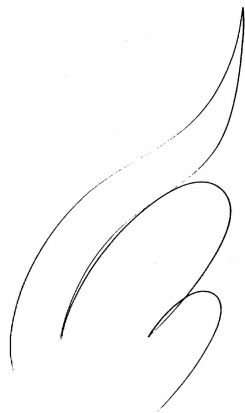
Dienst aan de samenleving is de tweede doelstelling. Typisch voor de colleges is hun actieradius die zich over de hele stad uitstrekt. Een reeks activiteiten als Maria-congregaties, catechese, werken van liefdadigheid, academies en conferenties, feesten en toneelopvoeringen, maken van zo'n college een cultureel, intellectueel, en zelfs, in zekere mate, godsdienstig centrum van de stad.

2.5. Wanneer het aantal van deze scholen snel toeneemt, wordt het dringen nodig een document op te stellen, waarin de beginselen die voor hen alle gelden,

vastgelegd worden. De opeenvolgende generaal-oversten hebben een gedachtewisseling op grond van concrete ervaringen, sterk aangemoedigd. Na een periode van commissievergaderingen, redactiewerk en toetsing wordt in 1599 door [Terug naar inhoudstafel](#)

pater generaal C. Aquaviva een definitieve *Ratio Studiorum* of Studieregeling uitgegeven. Dat handboek bevat een stel 'regels' of praktische richtlijnen betreffende het dagelijkse schoolbestuur, de vorming en spreiding van de docenten, het studieprogramma en de didactiek. Het is niet zozeer een oorspronkelijk werk, maar eerder een verzameling van de meest doeltreffende opvoedings- en onderwijsmethodes uit die tijd, getest en aangepast in functie van wat de jezuiten op het oog hebben. Een paar punten die toen als een innovatie doorgingen, willen we niet onvermeld laten: het aanwenden van een welbegrepen wedijver als prikkel tot studeren, het beklemtonen van de zelfwerkzaamheid van de leerling onder de bedachtzame leiding van de leraar, de kosteloze vrije toegang voor alle jongens met voldoende talent.

In het document treffen we maar weinig verwijzingen aan naar de principes, die nochtans ten grondslag liggen van dat typische opvoedingsstelsel. Ofschoon dit niet met zoveel woorden wordt gezegd, is de geest die de *Ratio* bezielt, de Ignatiaanse visie op de wereld. Aangezien de opstellers en de leerkrachten op de colleges jezuiten zijn, kunnen die principes vanzelfsprekend lijken. Het proces van uitwisseling dat tot de tekst geleid heeft, brengt een samenhangend netwerk van colleges tot stand. waarvan de kracht en de invloed berusten op een gemeenschappelijke inspiratie. Hoe gevarieerd de jezuitenopvoeding ook geweest is, dank zij de ruime marge van aanpassing aan de plaatselijke situatie, toch bleef haar zo eigen karakter overal duidelijk merkbaar.



3

Een hedendaags project

3.1. Bijna vierhonderd jaar lang is de *Ratio Studiorum* ongewijzigd gebleven. Ze overleefde zelfs de grote crisis die de SJ-orde overkwam, toen ze in 1773 door paus Clemens XIV werd opgeheven. Meteen werd een net van 845 onderwijsinstellingen, over de hele wereld verspreid, grotendeels vernietigd. Pas in 1814 werd de orde door Pius VII 'hersteld'. Sindsdien zijn er een paar pogingen ondernomen om een nieuwe, meer aangepaste versie van de *Ratio* op te stellen. Een definitieve goedkeuring is echter achterwege gebleven, tot in onze dagen de behoefte zich scherper liet gevoelen aan een tekst, die het huidige leef- en denkklimaat, en de jongste inzichten en andere verworvenheden inzake opvoeding, in aanmerking zou nemen.

3.2. Binnen de SJ-orde heeft er zich onlangs iets belangrijks voorgedaan. Het Tweede Vaticaans Concilie was voor haar een aanleiding tot een radicale herbronning, die duidelijk haar weerslag heeft op het domein van de opvoeding. Onder de stuwende inspiratie van haar generaal-overste Pedro Arrupe werden de krachtlijnen voor de toekomst bepaald:

- De verkondiging van het evangelie, die niet meer geloofwaardig kan zijn zonder de voorkeursliefde voor de armen en zonder inzet voor rechtvaardigheid.
- Het aangaan van een praktische en wetenschappelijke confrontatie met mensen die leven zonder God.
- De opvoeding van nieuwe generaties van christenen die een gezonde basis voor hun geloof nodig hebben.

Het ligt voor de hand dat deze krachtlijnen de oorspronkelijke visie, waarover boven in hoofdstuk 2 sprake was, in aanzienlijke mate weer opnemen, bevestigen en voor onze tijd scherper stellen.

3.3. In 1982 werd een internationale commissie opgericht. Ze bestond uit twaalf opvoedkundigen van de orde, afkomstig uit alle werelddelen. Hun besprekingen en ruime raadplegingen van de basis, jezuiteten én leken, zijn uitgemond in het document *De karakteristieken van de jezuïetenopvoeding*. In zijn Engelse, Spaanse en Franse versie werd deze tekst op 6 december 1986 door de generaal-overste pater Peter-Hans Kolvenbach voor de hele orde uitgevaardigd. Een Nederlandse vertaling is in februari 1988 verschenen.

De tekst die wij hier voorleggen, is opgevat als een bewerking van dat document, toegepast op de concrete toestand van de Vlaamse SJ-colleges. In een beknopte voorstelling worden de voornaamste elementen en krachtlijnen mét de

achterliggende inspiratie toegelicht. Het oorspronkelijke document bewaart zijn volle waarde, als het officiële referentiepunt voor wie nog uitvoeriger wil weten wat de jezuïetenopvoeding op dit ogenblik betekent en bedoelt.

3.4. Elk opvoedingsproject in tekstvorm loopt het gevaar, over te komen als een zwevend ideaal, ver van de bestaande toestand verwijderd, en zo veelomvattend, dat het als uit-te-voeren programma niet bruikbaar is. Een tekst is als een partituur, een scenario. Hij wordt pas werkzaam in de mate dat de lezer bereid is tot actie over te gaan, en ergens, waar dan ook, aan de uitvoering te beginnen. Het eventueel utopische karakter van een project kan evengoed stimuleren en inspireren als ontmoedigen en afschrikken. Met de eerste mogelijkheid als doel voor ogen werden deze bladzijden opgesteld.

[Terug naar inhoudstafel](#)

3.5. Sommigen hadden misschien een tekst verwacht met nog concretere richtlijnen. De opstellers hebben echter gemeend, dat aan elk van onze colleges een zekere bewegingsruimte gegund moet worden, waarbinnen het voor de praktische toepassing kan zorgen, rekening houdend met de plaatselijke omstandigheden. Het ging erom, een document op te maken, waarin een opvoedingsproject met voldoende profilering geschetst wordt, zodat het inspirerend en stimulerend kan werken. Dat project bevat bijgevolg een opdracht voor alle geledingen van de schoolgemeenschap. Het is dan ook wenselijk, dat elk college, in het raam van de hier voorgestelde opties, spoedig concrete doelstellingen uitstippelt en die eendrachtig verwezenlijkt.

3.6. De tekst moet in zijn geheel genomen worden. De onderscheiden delen houden elkaar in evenwicht en vullen elkaar aan. Het gaat niet op, een bepaalde passage uit haar verband met de context te lichten.

Op een paar plaatsen was een herhaling niet te vermijden, wanneer namelijk hetzelfde thema vanuit een verschillend standpunt benaderd wordt.

De bevolking van onze colleges is gemengd. Bijgevolg zou het passen te spreken van leraar én lerares, opvoeder én opvoedster, leerling én leerlinge, hij én zij, zijn én haar. De opstellers hebben geoordeeld dat zo'n verdubbeling-tot-in-het-detail de tekst nodeloos ontsiert. De lezer(es) weet dat de (mannelijke) term slaat op beide geslachten, zonder dat zulks enige discriminatie inhoudt.

In het tweede deel, dat nu volgt, slaan de voornaamwoorden 'wij' en 'onze' normaal op allen die betrokken zijn bij het SJ-opvoedingswerk op de colleges. Uit de context blijkt genoegzaam, of deze termen inderdaad op de hele schoolbevolking doelen, of alleen op de opvoeders of de 'Inrichtende macht'.

3.7. In zekere zin is het juister te spreken van Ignatiaanse opvoeding dan van jezuïetenopvoeding. De *Geestelijke Oefeningen*, die de kern van Ignatius'

gedachtegoed en bijgevolg van de pedagogische principes die eruit voortvloeien, bevatten, heeft Ignatius hoegenaamd niet voorbehouden aan zijn ordebroeders. Ook niet-jezuïeten kunnen zich in dat ideeëngoed volkomen inleven en - het weze hier duidelijk gesteld - de zogenoemde jezuïetenopvoeding verstrekken. Toch worden hier de termen 'jezuïetenopvoeding' en 'SJ-colleges' behouden, omdat ze nu eenmaal door het gebruik overal ingeburgerd zijn.

3.8. Tot slot een kort, samenvattend overzicht van het volgende deel, '*De karakteristieken van de huidige jezuïetenopvoeding*':

1 / God nodigt de mens uit om in volle *vrijheid* zijn partner en mede-schepper te worden. Opvoeding is vrij-maken, om op Gods aanbod te kunnen ingaan. Ze benadert elke leerling als een unieke persoon en in heel zijn wezen. De ware vrijheid is gericht op het meedelen van geluk aan anderen.

2/ Door Gods aanwezigheid is alles wat bestaat - de wereld rondom ons, wijzelf als geest en lichaam, de medemens - een mysterie en een gave. Kennis daarvan opdoen is *ontdekken en ontmoeten*.

3/ Jezus is het grote model. Om zijn zending voort te zetten brengt Hij ons samen tot Kerk. Een school is op haar eigen wijze "basis-kerk". *Vanuit het geloof* in zijn Persoon en zijn boodschap wordt opgevoed *tot geloof*, via pastoraal en naastenliefde in het leven van alledag.

4/ Een realistische opvoeding houdt rekening met de tegenkrachten binnen en buiten de jongere. Ze helpt hem *zich* daarvan te *bevrijden*, door hem kritisch doorzicht en karaktervastheid te geven, en te wijzen op Jezus als de grote Bevrijder.

5/ Onze opvoeding spoort aan tot *engagement*. Ze wil een mens vormen, die anderen dient en gelukkig maakt, en zo een maatschappij tot stand helpt brengen, waarin elkeen tot zijn recht komt. Aan kansarmen wordt bijzondere aandacht verleend.

6/ Onze opvoeding streeft ernaar, altijd méér te bereiken. '*Uitmunten om beter te kunnen dienen*' is wat ze als doelstelling voorhoudt, en in alle aspecten van onderwijs en vorming, voor élke leerling, als maatstaf gebruikt.

7/ Een school zien wij als een *gemeenschap*, vanuit een samen gedragen inspiratie strevend naar een samen beleefd welzijn, waarvoor eenieder op zijn plaats en met zijn eigen opdracht, verantwoordelijk wil zijn. Zo wordt een bestaan in dienst van de grote samenleving voorbereid.

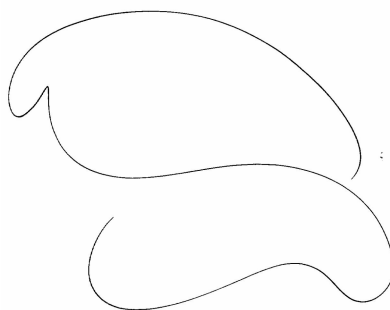
8/ Voortdurend wordt gemeenschappelijk overleg gepleegd en worden ideeën en ervaringen *uitgewisseld* binnen de muren, en met SJ-colleges en andere scholen in

de buurt. Deze permanente handelwijze helpt ons te *onderscheiden*, in grote en kleine zaken, waar het op aankomt en wat het beste is.

[Terug naar inhoudstafel](#)

TWEEDE DEEL

De karakteristieken van de huidige jezuïeten opvoeding



1

Opvoeden tot vrijheid

1.1. Voor Ignatius stond dit vast: God is de Schepper en de Heer. Deze God is in ons leven aanwezig, werkzaam voor ons in alles: de natuur, de geschiedenis, de mensen.

De mens is een mysterie. Onze opvoeding peilt dan ook naar de zin van ons bestaan. Die komt hierop neer: Iedereen wordt door God persoonlijk gekend, bemind en aangesproken. Iedereen kan zeggen: "Ik mag Gods partner zijn. Hij wil dat ik lééf en gelukkig ben. In mij heeft Hij een kiem gelegd die tot wasdom wil komen. Mijn verstand verlangt te kennen en te oordelen, mijn fantasie zoekt te ontwerpen en te dromen, mijn hart wil liefhebben en goed doen, mijn energie is erop uit te scheppen en te realiseren".

Het is de taak van de opvoeder, de leerling te helpen zich zó te ontdekken. Hij doet hem smaak krijgen in het bestaan. wekt bij hem de drang op tot

zelfontplooiing, niet ten koste van anderen, maar juist om beter in staat te zijn, anderen tot gelding te helpen komen.

Om op Gods aanbod van partnerschap te kunnen ingaan, wordt elke mens door Hem tot vrijheid geroepen. Vrij zijn betekent dat je ten volle jezelf bent, voor en met de anderen. Wat is opvoeden anders dan het kind en de aankomende jongere dát te helpen bereiken? Bovendien gaat het om een wezen in zijn groei, een "mens onderweg", met zijn eigen aanleg en geaardheid.

1.2. De fundamentele eigenschap bij elke opvoeder is, dat hij innig en oprecht van zijn leerlingen houdt, met een aandachtige en toegewijde genegenheid. Deze essentiële voorwaarde voor elke waarachtige opvoeding is op een christelijke school het teken en het levende getuigenis van Gods liefdevolle vaderschap, dat állen, ook de opvoeder zelf, omvat.

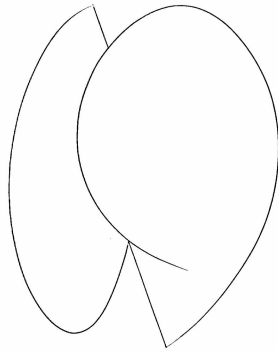
In de wijze waarop Ignatius elke medebroeder en elke man of vrouw van wie hij de levensweg kruiste, bejegende, was er iets opvallends. Zelf noemt hij het de "cura personalis". We vertalen dat als: de ware bekommernis en zorg om dié unieke mens, tot in zijn wezenskern, en, zonder iemand uit te sluiten, om elk afzonderlijk. Dat is ontmoeting van het hoogste gehalte.

Een dergelijke onbaatzuchtige betrokkenheid zou ook de relatie opvoeder-leerling moeten kenmerken. Ze neemt talloze vormen aan: belangstelling tonen voor de héle persoon, ook voor wat hem bezig houdt buiten het leslokaal; aanmoedigen en bevestigen; rekening houden met het eigen groeiritme, bij iedereen verschillend; wezenlijke hulp bieden aan de leerling, zodat deze tot volwassenheid komt. Dit laatste omvat ondermeer: zelfwerkzaamheid; initiatief én reflectie achteraf; ondernemingslust én gezonde zelfkritiek; vreugde bij het studeren; gemotiveerdheid van binnen uit; elan én humor; weigering om ooit zelfvoldaan halt te houden, integendeel, drang om verder te rijpen en te leren, een proces waaraan geen einde komt.

1.3. Wat de jongere-in-ontwikkeling nog het meest helpt om waarachtig vrij en volwassen te worden, is het voorbeeld van de opvoeder, vooral wanneer deze zijn eigen verworven vrijheid aanwendt om zijn geluk aan anderen mee te delen. Stimulerend is ook, dat men bij de opvoeder kan merken, dat hij gelukkig is om het vele goede dat in de jeugdige aan het groeien is.

Zullen onze leerlingen van hun collegetijd een reflex van behulpzaamheid en dienstbetoon overhouden? Zullen ze zich later het lot van de geringen en misdeelden aantrekken? Aan deze blijvende levenshouding wordt het succes van onze opvoeding gemeten, evenzeer of nog méér dan aan het slagen in een beroep, of aan het sociale aanzien dat daaruit voortspuit.

[Terug naar inhoudstafel](#)



2

Ontdekken en ontmoeten

2.1. Dank zij Gods aanwezigheid is alles méér dan het naar buiten lijkt. Op een school 'leert men leren'. Iets leren kennen betekent in onze optiek: een mysterie schroomvol onthullen, een geschenk dankbaar aanvaarden, op de uitnodiging ingaan om mee te werken aan het voortzetten van de schepping. De volgende voorbeelden laten zien hoe deze visie haar weerslag heeft op het onderwijs.

Onderwijzen begint met belangstelling te wekken. De juiste houding tegenover de leerstof is van evenveel belang als de leerstof zelf.

"Non multa sed multum" ("Niet vele dingen, maar degelijk") is een Ignatiaanse kernspreuk. Veel weten mag zijn belang hebben, belangrijker nog zijn inzicht, redeneervermogen, oordeelkundigheid. Alle denkvormen komen aan bod en niet slechts die, waarvoor de leerling een natuurlijke aanleg en een spontane voorkeur heeft. Zowel eenzijdigheid als oppervlakkigheid moeten vermeden worden, lacunes in de geestes- of persoonlijkheidsstructuur dienen tijdig opgevuld.

"Kennis is macht", wordt weleens beweerd. Wanneer kennis en macht alleen aangewend worden als middel tot overheersen, dan doet dit gebruik tekort aan de contemplatieve benadering van de werkelijkheid, bron van stille bewondering, diepe dankbaarheid, vreugdevol genieten en schroomvol respect voor de hele, ook stoffelijke, realiteit. Onze scholen willen het intuïtieve aanvoelen, de scheppende verbeelding, de schoonheidsbeleving in eer houden en bevorderen. "Niet door veel te weten verzadigt en voldoet men zijn ziel, maar door de dingen innerlijk te voelen en te smaken" (*Geestelijke oefeningen*, aantekening 2).

2.2. In een beslissende groeifase ervaart de jongere zijn lichaam als een gegeven met nieuwe, onbekende, wel eens verontrustende facetten. Met zorg zal men hem de zin duiden van dit kostbare instrument voor zelfwording, zelfexpressie en contact met de buitenwereld en de evenmens. Van oudsher stonden expressie en communicatie op SJ-scholen hoog aangeschreven. Graag zal men gebruik maken

van alle waardevolle verworvenheden op dat vlak, men denke hier bij voorbeeld aan de media en de informatica. Het aanleren van alle disciplines wordt kritisch begeleid en de weerslag ervan op de cultuur-in-het-algemeen geduid en geëvalueerd.

Van expressie tot bewegingsopvoeding (sport, spel, training, dans) is slechts één stap. Het komt er vooral op neer, het vak Lichamelijke Opvoeding niet geïsoleerd te geven en deze activiteiten niet slechts te beoefenen, maar bewust te integreren in de opbouw van een evenwichtige persoonlijkheid.

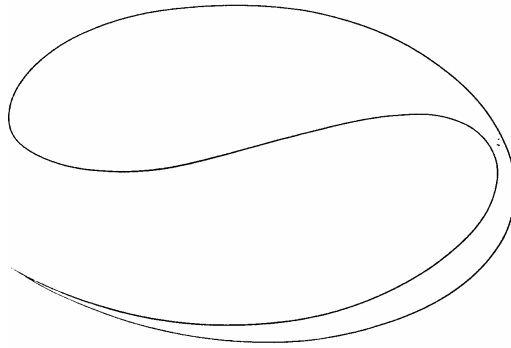
2.3. Mensen hebben elkaar nodig en zijn op elkaar aangewezen. In de opvoeding staat relatievorming vooraan. "Spontaan verwacht ik veel van de anderen. Mogen zij op hun beurt op mij rekenen? Hou ik rekening met hen?"

Relatievorming mag niet beperkt blijven tot bekenden, gelijkgezinden en geestverwanten. De toenadering tot andersdenkenden en de zorg voor minderbedeelden, ook buiten de eigen gezichtskring, vergen een zekere maat van zelfverzaking, waarmee de leerling van jongs af aan vertrouwd gemaakt wordt.

Op een leeftijd waarop de affectiviteit zich bewuster manifesteert en haar weg zoekt, moet ze met liefde opgevangen, beantwoord en begeleid worden. Meer bijzonder zal men de jongeren een gezonde opvatting van de seksualiteit bijbrengen, en aldus een belangrijke component van het latere levensgeluk veilig stellen en richten. Jongen en meisje leren elkaar, elk in zijn of haar geaardheid en anderszijn, kennen en waarderen. en tactvol en onbevengend met elkaar omgaan, zonder zich voor de gemeenschap af te sluiten. Op die wijze zullen de jongeren de rijke zin van het huwelijk gaandeweg beter vatten en hoogachten.

2.4. Geloven dat God aan het werk is in al wat bestaat en gebeurt, is ten eerste bevorderlijk voor de dialoog tussen geloof en cultuur, meer bepaald tussen geloof en wetenschap. Bovendien is cultuur een realiteit die de grenzen van ons westerse werelddeel overschrijdt. Het past dat wij ook andere culturen tegemoet treden en bereid zijn van hen te leren. Onze God immers wil een God zijn van alle levenden.

[Terug naar inhoudstafel](#)



3

Opvoeden vanuit en tot geloof

3.1. Al is God overal werkzaam aanwezig, Hij is niettemin een verborgen God. Hij heeft zich laten kennen in de persoon van zijn Zoon, de mens Jezus Christus. Daarenboven krijgen we door Jezus deel aan zijn goddelijk leven. Hoe zulks via de opvoeding op een school geschiedt, proberen we hier te verduidelijken.

Jezus is niet alleen een inspirerend model uit het verleden. Hij is ook de verrezen Heer. Nog altijd is Hij bij ons. Hij kent ons en aanvaardt ons zoals we zijn. Hij blijft onze Voorganger, een veilige Gids die de weg wijst en ons bovendien helpt om het op deze ingeslagen weg vol te houden.

In het opvoedingsproces speelt de identificatie met een model een aanzienlijke rol. Op een SJ-college wordt Jezus Christus als model voorgesteld. Jezus heeft Gods levenwekkende liefde overvloedig laten zien. Voor de opvoeder staat Hij model : hoe Hij met zijn leerlingen is omgegaan als leraar en herder. Voor de jongeren: hoe Hij als knaap in de tempel zat te midden van de leraren, naar wie hij luisterde en aan wie Hij vragen stelde. Voor allen: hoe Hij van zichzelf zei, gekomen te zijn om te dienen, niet om gediend te worden. Zijn leerlingen noemde Hij geen dienaren meer, maar vrienden. Solidair met de velen die zich tot Hem richtten, inzonderheid met wie in nood verkeerden, gaf Hij uiteindelijk zijn leven voor allen.

3.2. Jezus heeft zijn vrienden samengebracht tot Kerk, de menselijke en historische gemeenschap die zijn zending voortzet. Daarbij bezielt Hij haar met zijn Geest, anders gezegd: met zijn blijvende aanwezigheid.

De Kerk is er niet voor zichzelf Zij is uitgezonden 'tot heil van de hele wereld'. Ze is het 'volk van God onderweg'. Ze moet Jezus' boodschap verkondigen, opkomen voor gerechtigheid, en, terwijl ze kracht geeft tot nieuw leven, moet ze de menselijke zwakheid ontzien en geduldig opvangen.

De Kerk krijgt gestalte door de mensen die, waar ook ter wereld, in Jezus gemeenschap vormen. In die zin is ook de school een 'basis-kerk'. Aan een gelovige schoolgemeenschap bouwen is in wezen Kerk-opbouw.

3.3. Als onderwijsinstituut laat een SJ-college zich in zijn moreel en godsdienstig onderricht leiden door de kerkelijke leer en geeft het zodoende de heilsboodschap door. Nadenkend over de moderne cultuur in het licht van wat de Kerk zegt, zal ons college bevorderen: tegenover het materialisme, een volledige, ook geestelijke visie op de wereld; tegenover de consumptiedrang, eenvoud van leven en de cultuur van de innerlijkheid; tegenover het egoïsme, de zorg voor de anderen; tegenover het sociale onrecht, aandacht voor wie onrecht en verdrukking lijden. Doordat in Jezus het God-zijn en het mens-zijn elkaar doordringen, zijn de echt humane waarden tegelijk christelijke waarden, en omgekeerd. Hoe meer een opvoeding recht doet aan alle facetten van onze opdracht als mens hier op aarde, des te meer is God er werkzaam aanwezig. Geloven is een antwoord geven op Gods aanbod. Zo'n geloofsantwoord wordt erkend en voorgehouden als iets authentiek menselijks, hoegenaamd niet in strijd met de rede. Geloven betekent ook de waarden aanvoelen en ontwikkelen, waardoor men het praktische atheïsme, dat onze tijd kenmerkt, kan overstijgen.

3.4. De verhouding tot God en de band met Jezus en zijn Kerk, door Ignatius zo spontaan beleefd, zijn voor vele tijdgenoten niet zomaar voor de hand liggend, zeker niet in het huidige gesecculariseerde leefklimaat. Te midden van de stuurlaars en de onzekerheid omtrent fundamentele geloofsvragen is het wenselijk, dat de opvoeders op een college, leken én jezuites elkaar ontmoeten om samen naar een antwoord te zoeken, elkaar steunen en bemoedigen. Van hen wordt verwacht dat ze de niet dwingende, maar uitnodigende evangelische boodschap ten volle respecteren. zo goed mogelijk zelf beleven en trouw overreiken.

[Terug naar inhoudstafel](#)

Onze God is een verborgen God. Jezus nodigt uit, maar dringt zich niet op. Vandaar is de SJ-opvoeding erop bedacht, de jongeren te helpen Hem te ontdekken. Geloof en geloofsleven veronderstellen onze vrije instemming. Daarom kunnen ze niet opgelegd noch afgedwongen worden. Gezonde geloofsopvoeding gaat gepaard met schroom en openheid. 'Inwijden' lijkt hier een geschikte term te zijn. Hoe men leerlingen die in woorden en daden uitdrukkelijk afstand nemen van het geloofsleven, het best opvangt, zal met overleg en omzichtigheid uitgemaakt worden. In elk geval moet het schoolklimaat zó zijn en blijven, dat Jezus' boodschap onverminkt en onbedreigd tot iedereen kan doordringen.

3.5. De pastoraal is een dimensie van het geloofs- of kerkleven op het college. Ze is niet alleen de opdracht van de catecheseraren of van de pastorale ploeg. Klasleraren bijvoorbeeld kunnen op een concrete manier de band leggen tussen het schoolgebeuren en wat de pastoraal aanbiedt. Eigenlijk zijn alle opvoeders erbij

betrokken. Ieder op zijn manier, zorgen zij ervoor, dat de leerlingen Jezus leren kennen en zijn oproep tot belangeloos dienen horen. Dit dienen begint nu al op school en wordt bestendig door een edelmoedige keuze van het toekomstige beroep en levensstaat. Intussen wordt de jongere, op een wijze die aangepast is aan zijn leeftijd en psychologie, op weg gezet naar innerlijkheid en engagement.

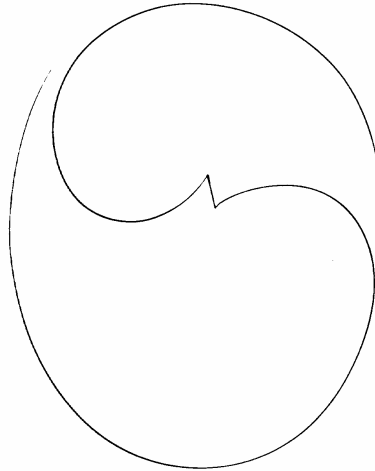
Voor Jezus betekende bidden in voeling blijven met zijn Vader. Bij zijn Vader putte Hij inspiratie en energie. Hier mag de jongere de nodige kracht en bezieling verwachten om tot ware vrijheid te komen en zijn leven uit te bouwen. In de pastorale hulp spelen gebed, alleen of in groep, catechese, liturgie en sacramenten, een niet te onderschatten rol. Zoals in de grote gemeenschap van de Kerk vieren wij en drukken wij onze verbondenheid met de Heer en met elkaar uit in de liturgie. Vooral de eucharistie is voor ons het teken bij uitstek, waarin wij ons als gelovige collegegemeenschap willen herkennen en manifesteren.

3.6. Het Kerk-zijn blijft niet besloten binnen de muren van de school. Een SJ-college staat ook open voor het ruimere Kerk-leven daarbuiten. Waar het pas geeft, deelt het in het leven van parochie en bisdom. Het neemt deel, als geheel of via zijn afzonderlijke leden, aan diverse activiteiten en projecten inzake liturgie, missionering, oecumenisme, vredesactie, solidariteit met derde en vierde wereld, enzovoort.

3.7. In het hart van de Kerk bekleedt Maria een bevoorrechte plaats. Zij was de eerste opvoedster van Jezus. Zij is de model-gelovige, onze moeder en onze zuster. In vroegere tijden hebben de Maria-congregaties, op SJ-scholen en andere, een heilzame rol gespeeld. Deze rol wordt thans overgenomen door ondermeer de GCL (Gemeenschappen van Christelijk Leven). Ze zijn uiterst geschikt voor jongeren, om Jezus beter te leren kennen en Hem tot levensmodel te kiezen.

3.8. Om te kunnen zeggen dat een school zich door Christus laat inspireren, is er méér nodig dan intentieverklaringen, méér zelfs dan een aangepaste geloofsopvoeding. Haar christelijk karakter moet blijken uit de praktijk. De beoogde 'goede geest' is merkbaar aan de hartelijke dagelijkse omgang met elkaar, het spontaan meeleven met elkaars lief en leed, aan duizenderlei kleine daden van toewijding en verstandhouding, van effectieve evangelische naastenliefde, waaraan Jezus wil dat men zijn volgelingen kan herkennen. Vreugde en opgeruimdheid zijn daarvan het natuurlijke gevolg en kenmerk.

[Terug naar inhoudstafel](#)



4

Zich bevrijden

4.1. Het ja-woord op Gods aanbod van partnerschap is pas echt vrij te noemen, als wij dit aanbod ook kunnen afwijzen. Die weigering betekent, dat de mens zichzelf affirmeert tegen God in, ja, zichzelf tot god maakt. Ongeremde eigenliefde maakt elke relatie met de anderen en met God moeilijk, soms onmogelijk. Dat noemen wij zonde. Doordat het Godsbesef verduisterd is, is zonde een begrip dat tal van tijdgenoten niet kunnen "duiden".

Ook de jongere wordt geconfronteerd met het kwaad dat de mensen zichzelf en elkaar berokkenen, bewust of zonder het te beseffen. Ook met de schaduwzijde van ons bestaan zal de opvoeding zich moeten inlaten. Vrijheid prediken klinkt hol, zolang vrijwaring en bevrijding niet mede ter sprake komen. Een realistische opvoeding staat de jongere bij in zijn strijd tegen alles wat zijn echte vrijheid in de weg staat. De jongere moet opgeleid worden tot helder doorzicht en tot weerbaarheid.

4.2. Het beste verweer tegen het kwaad blijft nog altijd: de deugddoende vreugde om het goede. Onze opvoeding zal dus oriënteren naar waarden. Deze worden als aantrekkelijk en begerenswaardig voorgehouden. Bij de jongeren bemerken wij trouwens heel wat positieve eigenschappen: hunker naar vriendschap, verstandhouding, vrede; verlangen naar waarachtigheid; gevoeligheid voor een gezond milieu; bezorgdheid voor marginalen en gediscrimineerden. Het zijn kiemen van zelfbevrijding. Om ze te laten gedijen zijn de steun en het voorbeeld van wijze en enthousiaste opvoeders hoogst waardevol. Wie de smaak van het 'deugdelijke' eenmaal te pakken krijgt, is minder vatbaar voor het minderwaardige.

4.3. Door een gepaste karaktervorming wordt de jeugdige geholpen om het egoïsme, het gebrek aan belangstelling voor anderen en wat de zondigheid verder aanricht, te overwinnen. Dan wordt hij vrij. Hij respecteert zijn medemens en

durft verantwoordelijkheid aan. Aangezien het schoolleven een groepsgebeuren is, is het nodig dat het college regels voorschrijft, die een vlotte discipline beogen. Even belangrijk nochtans is de zelftucht, die elke leerling zich oplegt. Deze blijkt uit een degelijk gebruik van zijn verstandelijke vermogens, een grondige intellectuele en morele eerlijkheid, een volhardende en ernstige studievlijt. doorzettingsvermogen, en uit een gedrag dat rekening houdt met de anderen.

4.4. Voor vele jongeren is het niet gemakkelijk om een waarachtige 'menselijkheid' te beleven. Zij staan midden in een wereld waarin geldingsdrang, rivaliteit, weelde- en genotzucht en allerlei valse waarden de boventoon voeren. Sommigen schikken zich al te gedwee naar de druk van hun verwennend milieu, hun sociale klasse, hun leeftijdgenoten. Hoe raken ze wegwijs in een onoverzichtelijke doolhof van meningen en gedragsregels? Dat alles leidt vaak tot lusteloosheid, onzekerheid, scepsis.

Het is de opdracht van de opvoeder, de jongere te wapenen met een oordeel dat zich, vanuit de christelijke visie, kritisch opstelt ten aanzien van de verleidelijke schijnwaarden. Tegelijk zal hij de stille, vaak verborgen, maar solide waarden aanreiken en een hogere levensvisie onthullen.

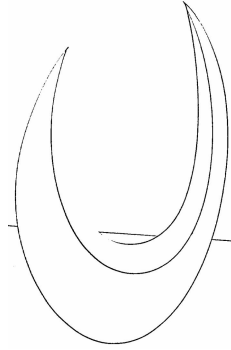
Tegen de zojuist opgesomde massatendensen is alleen een zekere vorm van 'ascese' opgewassen. Daarmee wordt een houding van zelfstandig en nuchter afstand nemen bedoeld. Doorzicht is niet voldoende, er is ook karakter en wilskracht voor nodig, vrucht van een goedgerichte opvoeding.

4.5. Naast de hindernissen die van buiten uit het echte vrij worden bemoeilijken, zijn er de belemmeringen van binnen uit. Niet weinig jongeren hebben de neiging, op zichzelf terug te plooiën. Wat hen bevalt wordt de enige norm. Of ze zijn, doordat ze opgaan in de genoegens van het ogenblik, niet in staat tot een blijvend engagement. Zelfoverschatting leidt tot hoogmoed of tot ontgoocheling en frustratie. Zelfonderschatting verlamt. Het is een hele stap vooruit, als iemand zichzelf kent mét zijn zwakke kanten, zijn grenzen en beperktheden, zich zo aanvaardt, en zoekt hoe hij verder kan groeien.

4.6. Ignatius, even nuchter als grootmoedig, was zich maar al te scherp bewust van zijn mondigheid en onmacht. Maar hij wist: "Iemand reikt mij zijn reddende hand".

Onze jongeren staan er evenmin alleen voor. In een opvoeding-vanuit-het-geloof wordt hun gewezen op Jezus als de uiteindelijke Bevrijder van het kwaad, dat de mens in zijn opgang naar de vrijheid belemmert. Te gelegener tijd wordt er een biechtviering gehouden en wordt het boetesacrament aanbevolen als het sacrament van Gods barmhartigheid en van de telkens weer aangeboden nieuwe kans.

[Terug naar inhoudstafel](#)



5

Zich engageren

5.1. Ignatius staat bekend om zijn realisme. Liefde, vond hij, uit zich in daden. Alles hebben wij van God gekregen. Niets mogen wij voor ons achterhouden. Wat wij hebben en zijn, moeten wij ter beschikking en ten dienste van anderen stellen, zodat wij realiseren wat God met zijn schepping heeft bedoeld.

5.2. Onze wereld wordt vertekend door onrecht en armoede. Binnen Kerk en Sociëteit is het inzicht gegroeid: geen authentiek geloof-in-liefde zonder de rechtvaardigheid te bevorderen. Daarom willen de SJ-colleges opvoeden tot gerechtigheid, rekening houdend met de groeifase waarin de jeugdige zich bevindt, vastbesloten evenwel om Jezus' boodschap onverkort door te geven.

Het gaat erom, een nieuw type mens voort te brengen voor een nieuw type maatschappij : een samenleving waarin iedereen de kans heeft, een menswaardig bestaan te leiden. De nieuwe mens kunnen we typeren als iemand die, in het spoor van Jezus van Nazaret, leeft met en voor de anderen, en zijn geluk niet los wil zien van dat van zijn medemens.

5.3. Onze opzet zal zich alvast manifesteren in het leerprogramma. In elk vak kan de dimensie van de rechtvaardigheid belicht worden. Een kritische maatschappij-analyse, aangepast aan de leeftijd van de leerlingen, zal niet achterwege blijven. Deze analyse veronderstelt voldoende informatie over de structurele dimensie van het onrecht en de dieper liggende oorzaken van veel armoede. Er wordt een oplossing geschetst in de lijn van een personalistisch mensbeeld, zoals het door de sociale leer van de Kerk wordt voorgehouden, en bekrachtigd vanuit Gods woord in de Schrift.

5.4. Een gelijkaardige analyse, mét een eventueel bijsturen, betreft de school zelf: haar beleid, de onderlinge relaties van wie er leeft en werkt, haar toegankelijkheid voor kinderen van onbemiddelde ouders of van migranten, haar

verhouding tot de omgeving waar ze is ingeplant, haar opstelling ten overstaan van een bepaald verwachtingspatroon bij leerlingen en hun ouders, of bij steunverlenende instanties.

Meer dan hun leerstellingen heeft het gedrag van de opvoeders impact op jongeren, wanneer ze namelijk in hun leven blijken te geven van bekommernis voor anderen, en van een diepe achting voor de menselijke waardigheid, zonder "aanzien des persoons".

5.5. De verstrekte vorming is erop gericht, dat de leerlingen met volle inzet leren dienen en 'bewerkers van veranderingen' worden. Onze opvoeding beklemtoont de zogenoemde gemeenschapswaarden: eerlijke en reële kansen voor állen, principes van verdelende en sociale rechtvaardigheid, een geesteshouding die de dienst aan anderen beschouwt als een gelukkig makende zelfverwezenlijking. In de nood van hun tijdgenoten zullen de oudere leerlingen een passend motief zien om te studeren en hun karakter te smeden. Inderdaad, om eenmaal efficiënt op te treden en structuren te verbeteren, zijn deskundigheid en vastberadenheid onmisbaar.

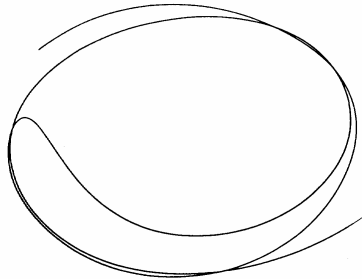
5.6. Nadenkend over de hedendaagse wereldsituatie en als antwoord op de wekroep van Christus, die de misdeelden een speciale liefde en zorg toedroeg, hebben de Kerk en de Sociëteit van Jezus een "voorkeuroptie" gemaakt ten voordele van de kansarmen. Op dit punt wordt van onze colleges een inspanning verwacht. Wij zoeken hoe wij, zonder afbreuk te doen aan de kwaliteit van onderwijs en opvoeding, bepaalde groepen van kansarmen nog beter kunnen opvangen: materieel en affectief behoeftigen, fysisch gehandicapten, migrantenkinderen, en wie meer hulp behoeven om te studeren of zich aan te passen.

Een speciale groep van kansarmen wordt gevormd door jongeren, die, rijk aan "aardse goederen", ten prooi vallen aan velerlei verslaving van fysische en psychische aard, waartoe verwenning, een bedrieglijk vrijheidsgevoel, oppervlakkig succes en commerciële uitbuiting hen brengen. Het is hun 'kwaal' eigen, dat ze niet inzien, welke kansen tot echte levensvervulling en duurzaam geluk ze aldus missen. Daardoor wordt de 'genezing' wel erg moeilijk.

5.7. De school scheidt voor haar leerlingen gelegenheden om met armen, zieken, bejaarden en gediscrimineerden in voeling te treden. Dit kan doeltreffend geschieden via huisbezoek en aangepaste 'sociale stages', die achteraf zorgvuldig worden geëvalueerd. Niets evenaart voor jongeren 'van goeden huize' zo'n geëngageerd contact met de werkelijke toestanden, soms vlak in de buurt. Allen zijn wij broeders en zusters in de éne mensengemeenschap. Wij leren elkaar kennen en waarderen, en voor elkaar opkomen. Door dergelijke contacten zullen onze leerlingen hun bevoorrechte positie, waarin ze zich buiten eigen verdienste bevinden, beter beseffen. Zij zullen hun denktrant en levensstijl leren afstemmen op het woord van Jezus: "Als aan iemand veel is gegeven, zal men ook veel van

hem vragen. Hoe meer aan iemand is toevertrouwd, des te meer zal men van hem eisen" (Luk. 12, 48).

[Terug naar inhoudstafel](#)



6

Uitmunten

6.1. De term "méér" (magis) is typisch voor Ignatius van Loyola. Voor hem is God altijd groter dan wat wij van Hem denken en voor Hem doen. Onafgebroken is hij erop bedacht, Gods "grotere eer" te behartigen (Ad Maiorem Dei Gloriam), en op Gods oproep een antwoord te geven van 'grotere waarde'. Elders spoort hij aan om 'uit te munten' in dienst van God. De dynamiek die in deze comparatieven en in dit 'uitmunten' ligt, kenmerkt heel Ignatius' levensstijl. Ook de opvoeding die bij hem haar inspiratie put.

6.2. Op alle domeinen van het schoolleven wordt de maatstaf 'uitmuntend' toegepast. Daarmee bedoelt men:

- een zo dynamisch mogelijke ontplooiing van de hele persoon, met honorering van elk persoonlijk talent,
- de ontwikkeling van de zin voor wat waardevol is, wat kwaliteit heeft,
- de bereidheid om 'gerechtigheid' te bevorderen en te laten voorgaan op eigenbelang,
- een dienstvaardigheid die aandacht, zelfs voorrang verleent aan de noden van de kansarmen en lijdenden rondom ons.

6.3. "Uitmuntend" betreft niet slechts de mens-die-men-wil-vormen, ook de hele aanpak van onderwijs en opvoeding. Ná moet de jongere de beste opleiding krijgen om later zo deskundig mogelijk te kunnen helpen en dienen. Voor een dergelijke opleiding is de voortreffelijkheid van de opvoeders en leerkrachten een eerste vereiste.

6.4. Traditioneel hebben de jezuiten ernaar gestreefd. 'leidende figuren' te vormen, mensen die in de maatschappij verantwoordelijke ambten bekleden, waardoor ze een positieve invloed kunnen uitoefenen. Wat dit ook in het verleden mag hebben betekend, het doel van de SJ-opvoeding, zoals wij thans de Ignatiaanse visie op de wereld begrijpen, is niet een socio-economische elite op te leiden, maar wel mensen te vormen die vooropgaan in het dienen. Het college zal zijn leerlingen helpen de kwaliteiten van geest en hart te ontwikkelen, waardoor ze geschikt worden om, welke rang ze in het latere leven ook bekleden, samen te werken met anderen voor iedereens welzijn.

6.5. De uitnemendheid die men nastreeft, wordt mede bepaald door de plaatselijke omstandigheden. Binnen de vaak smalle marge die ons nog gegund wordt, wordt dát type onderwijs gekozen, met dát bepaalde niveau en voor dié leerlingen, dat het best beantwoordt aan de noden van de regio waar het college zich bevindt.

6.6. Kwaliteitsonderwijs en -opvoeding zijn niet enkel bestemd voor wie al de besten zijn inzake verstandelijke aanleg en karakter. 'Méér' is dus niet een maatstaf. om uit te maken wie bij ons thuishoort en wie niet. Het betekent integendeel een doelgerichte opzet: het beste halen uit iedereen, en wie faalt trachten op te vangen. Soms zal een school, nederig en met spijt, toegeven dat ze bepaalde gevallen niet aankan. Om te bepalen wat er dan moet gebeuren, zal, naast het belang van de gemeenschap, het welzijn van de betrokken leerling de doorslag geven.

6.7. Het 'méér' wordt niet beperkt tot het vormen van het intéllect. Opvoeding betreft de hele mens. "Uitmunten" slaat evenzeer op het karakter: beginselvastheid, sociale omgang, belangstelling voor het tijdsgebeuren, solidariteit met de minderbedeelden en beproefden, levenskunst in al haar vormen, sport en spel, iedere waardenbeleving die het egoïsme afremt.

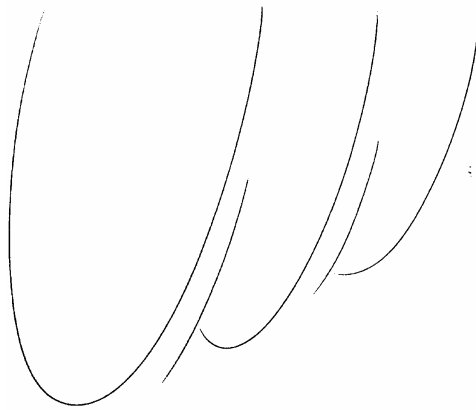
6.8. "Méér" en "uitblinken" roepen in de onderwijsmethodiek spontaan de idee op van wedijver, vroeger in de SJ-scholen systematisch beoefend als een doelmatige stimulans om in de studie vooruit te gaan. Thans worden wij geconfronteerd met een wereld, waarin overdreven competitie leidt tot individualisme en succes-ten-koste-van-alles. De prikkel van de wedijver zal met omzichtigheid gehanteerd worden. Een SJ-school dringt er bij haar leerlingen vooral op aan, dat ze zich, in wedijver als het ware met zichzelf, onderscheiden door hun bekwaamheid om samen te werken en hun bereidheid om hun diensten aan te bieden. Deze gezindheid zal blijken uit de manier waarop ze, zoals trouwens hun leermeesters-opvoeders, elkaar bijstaan en helpen. Solidariteit, geen rivaliteit.

6.9. "Uitmunten" is allerm minst een verworvenheid, die verder streven afsluit. Wij pogen én kritisch én ontvankelijk te staan voor het nieuwe dat zich aandient, en waaruit we wellicht ons voordeel kunnen halen. Wij willen ons niet afzonderen,

noch ons beter dan anderen achten. Wij zoeken integendeel met die anderen eerlijk en bescheiden samen te werken, om na te gaan wat zowel aan het schoolbeleid als aan de pedagogische en didactische methodes, een nog ruimere doeltreffendheid kan verlenen.

[Terug naar inhoudstafel](#)

6.10. Zonder een scheut humor leidt "de beste bedoeling" tot excessen of tot ontmoediging. Gezonde ambitie blijkt pas in de dagelijkse werkelijkheid: reiken naar het betere, de soms enge grenzen van het haalbare trachten te verleggen, en, onder collega's, elkaar blijven aanmoedigen om 'er het beste van te maken'.



7

Gemeenschap vormen

7.1. Heel vroeg heeft Ignatius gelijkgezinde metgezellen om zich verzameld. Deze 'vrienden in de Heer' vormden een hechte gemeenschap, met een aanzienlijke onderlinge steun en een verhoogde efficiëntie naar buiten toe. Tot een soortgelijke verbondenheid worden allen die, hoe dan ook, werkzaam zijn op een SJ-college, opgeroepen.

7.2. De samenwerking leken-jezuïeten vraagt onze speciale aandacht en zorg. Het verschijnsel is, zeker in zijn huidige omvang, vrij recent. Er is behoefte aan inzicht in de gemeenschappelijke zending en in de gezamenlijke planning. Het ligt voor de hand, dat deze nieuwe kijk op samenwerking tot gevolg heeft, dat de structuur van de school anders is dan voorheen. Van leken én jezuïeten wordt verwacht dat ze sámen en van harte de opdracht op zich nemen.

7.3. Het welzijn van het geheel is de zaak van velen, ieder op zijn niveau en met zijn bevoegdheid, waaraan zijn deel in de verantwoordelijkheid afgemeten wordt. Dat kan pas, als alle bij leiding en uitvoering betrokkenen, zich laten inspireren door één gemeenschappelijke visie, die van Ignatius. Ze is het cement dat alle bouwstenen aaneenvoegt. Daarom moet men er voldoende vertrouwd mee zijn. Ze dient, in een veranderend tijdsbeeld, geregeld beproefd op haar bruikbare vorm en efficiëntie.

7.4. De basisoriëntaties, die uit die visie voortvloeien, moeten duidelijk merkbaar zijn in de statuten. Deze zijn zo opgesteld, dat ze de gemeenschapsvorming in de hand werken. Binnen de schoolgemeenschap heeft elke geleding haar eigen rol en aandeel:

a. De nog aanwezige jezuïeten, nauw met elkaar verbonden, zijn, net als de leken, hetzij in een leidende, hetzij in een ondergeschikte positie, binnen het schoolkader ingeschakeld. Vanuit Ignatius' visie werken ze daar inspirerend, stimulerend, éénmakend op in. Hoe de Sociëteit van Jezus haar overkoepelende toezicht uitoefent, staat in de statuten van elk college beschreven.

b. Het hoogste juridische gezag berust bij een Algemene Vergadering, waarin leken en jezuïeten zetelen. Haar beleid wordt uitgeoefend door een alweer gemengde Raad van Beheer (Bestuur). Beslissingen worden genomen na advies te hebben ingewonnen, zowel door informele raadplegingen als door daartoe opgerichte commissies en andere organen. Allen die in de verantwoordelijkheid delen, vormen een hechte beleidsploeg.

c. De rol van de directeur is beslissend voor het doorgeven van de visie en voor het bewaren van de eenheid. Daarom draagt hij de ultieme verantwoordelijkheid voor het uitwerken van de basisrichtlijnen, en voor het bewaren van de Ignatiaanse aard van de opvoeding. Wat deze verantwoordelijkheid inhoudt, wordt nauwkeurig omschreven in de statuten.

d. De rol van leerkrachten en studiemeesters-opvoeders kan moeilijk overschat worden. Zij zijn de veldwerkers in de eerste linie, in direct contact met de leerlingen. Met hun inzicht en toewijding staat of valt de hele opzet. Het is hoogst wenselijk, dat ze hun ideeën en ervaringen met elkaar en met de directie uitwisselen en afwegen, en elkaar daadwerkelijk terzijde staan.

e. De leerlingen worden, als degenen om wie het eigenlijk gaat, te gelegener tijd en op een wijze die past bij hun leeftijd, over het project voorgelicht en uitgenodigd om eraan mee te werken. Hun aandeel kan groter zijn dan sommigen, ook zichzelf, vermoeden.

f. Van de ouders wordt verwacht dat hun keuze voor een SJ-school weloverwogen is, en dat ze bijgevolg onze opzet begrijpen, waarderen en aanvaarden. Wanneer ze hun kind laten inschrijven, worden ze erover ingelicht dat jezuïeten opvoeding

een geëngageerde en engagerende opvoeding is. Voor hun zoon of dochter is het van belang, dat er overeenstemming en continuïteit is tussen de waarden die op school, en die welke in het gezin worden voorgehouden. Tussen beide milieus is er frequente communicatie en voortdurende dialoog.

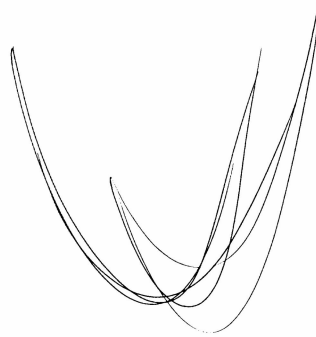
g. De oud-leerlingen mogen rekenen op onze blijvende belangstelling. Met hun eventuele bond of vereniging zal het college, in de mate van het wenselijke, graag samenwerken.

[Terug naar inhoudstafel](#)

h. Met onze oud-medewerkers en met hen die het college, hoe dan ook, steunen, wordt een dankbaar contact bewaard. Ze blijven op de hoogte van wat ons nu bezielt en bekommert.

7.5. SJ-scholen pogen op te voeden tot gemeenschapszin. Expliciet, door de leerlingen op te leiden tot sociale bewogenheid en engagement. Impliciet - maar wellicht nog indringender - door, binnen de klas, de afdeling of de hele school, de volgende attitudes en hulpmiddelen te behartigen: belangstelling voor elkaar, wederzijdse hulp bij het studeren, zich samen inspannen en ontspannen, klasgeest, groepswerk, gesprekken met directie en leraren, liturgische vieringen, schoolfeesten, contactbladen, jeugdbeweging, schootsport, toneel, muziek, enzovoort. Zo groeit een gemeenschap met talrijke dwarsverbanden, waarin ouderen en jongeren elkaar waarderen en bevestigen. Men oefent zich concreet in samenleven, met alles wat dit meebrengt aan moeite en diepe voldoening.

7.6. Het gemeenschapsaspect van onze opvoeding kan als volgt worden samengevat: Meewerkend aan het Rijk Gods, leven wij ééndrachtig, samen dragen wij het college. Allen bevestigen en bevorderen elkander. Iedereen voelt er zich thuis. Zo leveren onze SJ-scholen hun bescheiden, maar reële bijdrage tot het voorbereiden van een nieuwe maatschappij, waarin elkeen zijn geluk vindt in het gelukkig maken van anderen.



8

Onderscheiden en uitwisselen

8.1. Ignatius en zijn metgezellen waren erop uit, om te doen wat God de Heer van hen verlangde. Om dat te achterhalen hebben ze een handelwijze gevolgd die men, binnen de SJ-orde, met een technische term aanduidt: de gemeenschappelijke onderscheiding.

a. Onderscheiding (in de zin van 'onderscheid maken'): Voortdurend vragen de eerste jezuiten zich af: "Wat is het beste? Waardoor wordt het Godsrijk het meest gebaat?" Onder de verschillende mogelijkheden die zich voordoen, willen ze een [Terug naar inhoudstafel](#) verantwoorde keuze maken. Voor ze een beslissing nemen, wegen ze eerst het voor en tegen af. Nadat ze iets hebben verricht, evalueren ze de resultaten, de gunstige met de ongunstige vergelijkend. Naar gelang hun bevindingen, verkiezen ze dit boven dat, ondernemen ze iets of maken ze aan iets een einde, passen ze hun werkwijze en middelen aan.

b. Gemeenschappelijk: Zij beraadslagen samen, samen plegen ze overleg, in een geest van geloof en gebed. Ze zijn overtuigd dat Gods Geest hen in dat onderscheidingsproces bijstaat. Als ze zo te werk gaan, zal Hij hen laten ontdekken, wat Hij van hen verlangt.

8.2. Dat onderscheiden leidt tot prachtige resultaten, maar het veronderstelt heel wat. Wie het hanteert, moet afstand doen van vooroordeel, eigenbelang en persoonlijke voorkeur. Hij moet een scherpe kijk hebben op de situatie, en een scherp oor voor wat anderen erover denken. Soepel moet hij zijn, om eventueel dierbare ideeën en vertrouwde gewoonten los te laten en iets nieuws te proberen.

8.3. Wat betekent dat onderscheiden, wanneer wij het nu toepassen op de opvoeding" De collegegemeenschap gaat na, via haar verantwoordelijke leden, wat de behoeften zijn van de hedendaagse maatschappij, van de streek of de stad waar de school gelegen is, en van de leerlingen die ze bezoeken. Vervolgens denkt ze na over haar beleid en structuren, haar methodiek en alle overige elementen van het collegeleven. Ze zoekt naar middelen waardoor ze haar doel beter kan bereiken. Blijkt het, dat wijzigingen nuttig of nodig zijn, dan worden ze ook aangebracht. Iets wordt niet gehandhaafd omdat 'het altijd zo geweest is'. Iets wordt niet ingevoerd louter omdat het nieuw is. Er wordt geopteerd voor wat in de gegeven omstandigheden het beste is. Wat echter ongewijzigd blijft, is de inzet van de opvoeders.

8.4. Nu wij in ons land te maken hebben met een echte kentering van de cultuur en met een diep ingrijpende onderwijsvernieuwing, is onderscheiden als permanente houding van reflectie, evaluatie, overleg en aanpassing, een dringende noodzaak. Onderscheiden kan evenzeer met veel nut aangewend worden in kwesties van geringere omvang. Zo wordt het een blijvende en telkens spontaan opduikende gewoonte. Leerkrachten-opvoeders krijgen de kans om hun creatieve verbeelding te laten werken, hun methodiek in overleg met hun collega's te vernieuwen en zich permanent bij te scholen.

8.5. In ons historisch overzicht hebben we gewezen op de uitwisseling van ideeën en ervaringen tussen de nog jonge SJ-scholen. Zo is een opmerkelijk samenhangend geheel van colleges ontstaan, met een gemeenschappelijke visie en aanpak. Iets van die aard is vandaag wenselijk onder de SJ-instellingen in Vlaanderen en op internationaal vlak, vooral betreffende de experimenten in verband met het aspect 'geloof gekoppeld aan rechtvaardigheid'.

8.6. Het doorgeven van ideeën zal méér opleveren, als elk college zich inschakelt in de concrete werkelijkheid van de regio waar het gevestigd is. Dat betekent, dat het meedoet aan een dergelijke permanente uitwisseling met andere scholen en instituten van de plaatselijke Kerk of gewoon van de streek. Dat is een concrete vorm van deelneming aan het leven van de Kerk en van ons volk.

BESLUIT

Wij nemen het besluit over dat de opstellers van het Romeinse document *'De karakteristieken van de jezuïetenopvoeding'* op het eind van hun werkstuk hebben neergeschreven :

"De internationale commissie voor het apostolaat van de jezuïetenopvoeding heeft een poging gedaan, om de karakteristieken van deze opvoeding te beschrijven. Daarmee wil zij de colleges helpen, hun doel efficiënter te verwezenlijken. De materie is niet nieuw, deze poging niet volledig, het werk van de vernieuwing nooit af. De karakteristieken van de jezuïetenopvoeding beschrijven is nooit definitief afgesloten. Nochtans kan een groeiend inzicht in het erfgoed van die colleges,

namelijk de Ignatiaanse visie toegepast op de opvoeding, de aanzet zijn tot een vernieuwd elan om zich aan dat werk te wijden, en tot een vernieuwde beschikbaarheid om de taken die deze onderneming beter doen slagen, te aanvaarden”.

[Terug naar inhoudstafel](#)